

APLIKASI MODEL KOLB DALAM PROGRAM KEUSAHAWANAN REMAJA

NORASMAH HJ. OTHMAN¹, ZAIDATOL AKMALIAH LOPE PIHIE²,
MOHD IBRAHIM NAZRI³ & ROHANI AHMAD TARMIZI⁴

Abstrak. Pemilihan kaedah pengajaran yang bersesuaian penting kerana ia berupaya membantu meningkatkan tahap pemahaman pelajar terhadap sesuatu perkara. Sumber dan literatur berkaitan pengajaran menyokong penuh program keusahawanan di sekolah menggunakan kaedah pengajaran berpusatkan pelajar. Namun, bukti-bukti nyata untuk menyokong atau menyangkal kenyataan ini masih kurang. Kajian ini merupakan satu kajian tinjauan terhadap gaya pengajaran yang digunakan penceramah Program Keusahawanan Remaja dengan berasaskan kepada Model Kolb. Tujuan kajian ialah untuk meninjau sama ada terdapat atau tidak percanggahan antara kaedah pengajaran yang kerap digunakan dengan yang sesuai digunakan mengikut persepsi pelajar. Kajian ini melibatkan 425 pelajar program Keusahawanan Remaja. Soal selidik telah digunakan sebagai instrumen. Dapatan kajian menunjukkan terdapat percanggahan antara kekerapan penggunaan kaedah pengajaran oleh penceramah dengan kesesuaian kaedah pengajaran mengikut persepsi pelajar. Secara khususnya, kaedah pengajaran berpusatkan kepada guru di mana pelajar bertindak sebagai pemerhati masih banyak digunakan dalam proses pengajaran dan pembelajaran berbanding kaedah berpusatkan pelajar mengikut persepsi pelajar.

Kata kunci: kaedah pengajaran berpusatkan pelajar program keusahawanan remaja, model Kolb

Abstract. It is important to select appropriate teaching methods because it enhances students understanding of the subject. Teaching resources and related literature support the use of student-centered method in entrepreneurship programmes. Nevertheless, there is little evidence to support or refute this. This study of students' perception indicated there were discrepancies between methods actually used and those perceived as suitable based on Kolb's Model. This preliminary study involved 425 students from the Entrepreneurship Training Programme. The instrument employed was a set of questionnaires. Findings indicate that there was a slight discrepancy¹ between the methods frequently used by the facilitators and the methods perceived as suitable for the students. More specifically, teacher-centered method is still widely used in entrepreneurship programmes compared to student-centered methods.

Key word: student centred teaching methods, entrepreneurship programmes, Kolb's model of teaching

¹ Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600 UKM Bangi, Selangor D.Ehsan {e-mail:noralin@yahoo.com; 03-89296276}

^{2,3&4} Fakulti Pengajian Pendidikan, Universiti Putra Malaysia, 43400 UPM Serdang, Selangor D.Ehsan

1.0 PENGENALAN

Dalam usaha kerajaan untuk melahirkan masyarakat yang mempunyai ekonomi berdaya saing menjelang tahun 2020, tumpuan diberikan terhadap bidang keusahawanan. Bidang keusahawanan mula diperkenalkan di peringkat sekolah melalui penerapan budaya keusahawanan dalam mata pelajaran yang berorientasikan keusahawanan seperti Perdagangan, Ekonomi, Perakaunan, Kemahiran Hidup Bersepadu dan juga melalui program-program khas yang terlibat dengan kegiatan jual-beli seperti Program Keusahawanan Remaja.

Atas kesedaran untuk mewujudkan masyarakat yang produktif serta berdaya saing, pelbagai usaha telah diambil untuk meningkatkan minat lebih ramai pelajar menyertai bidang keusahawanan. Namun, usaha ini tidak akan berjaya sepenuhnya jika tidak dilaksanakan dengan cara yang betul. Kelemahan dan kegagalan usaha kerajaan ini sering dibangkitkan. Persoalannya, bagaimana hendak mengatasi masalah ini? Apakah sebabnya pelajar atau masyarakat; khususnya, kaum bumiputera kurang menceburi bidang ini? Beberapa faktor boleh dihuraikan sebagai sumber kepada masalah tersebut, antaranya termasuk strategi pengajaran, latar belakang akademik, latar belakang keluarga, dan persekitaran.

Ramai ahli akademik seperti Tamby Subahan (1995), Reece dan Walker (1997), Norasmah (2001) berpendapat bahawa antara faktor utama yang mempunyai hubungan kait terhadap kejayaan setiap usaha kerajaan dalam proses membudayakan keusahawanan di kalangan pelajar ialah strategi pengajaran yang digunakan penceramah. Strategi serta pemilihan kaedah pengajaran yang digunakan penceramah dalam proses pengajaran dan pembelajaran banyak membantu tahap pemahaman pelajar terhadap sesuatu perkara.

Pengajaran adalah proses membantu seseorang memperoleh objektif pembelajaran yang telah dikenal pasti (Norasmah, 2001). Keupayaan seseorang melakukan sesuatu perkara hasil daripada proses pembelajaran yang dihadiri merupakan objektif akhir sesuatu pengajaran. Dalam melaksanakan sesuatu pengajaran, penceramah perlu memilih kaedah pengajaran yang bersesuaian dengan gaya pelajar dan tujuan pembelajaran (Reece dan Walker, 1997). Ini adalah kerana terdapat pelbagai kaedah pengajaran yang berbeza mengikut situasi tertentu. Misalnya, bagi menyampaikan pengetahuan berkaitan sesuatu kemahiran, penceramah disyorkan menggunakan kaedah pengajaran berbentuk demonstrasi, pengajaran berpasukan, main peranan, kerja lapangan dan projek. Sementara bagi menerangkan perkara yang berkaitan dengan teori, kaedah yang dicadangkan ialah kaedah kuliah, perbincangan dan soal jawab. Manakala, untuk menerangkan fakta berkaitan sikap (afektif), kaedah yang disyorkan ialah kaedah bahas dan perbincangan.

Foxon (1990) dan Al Dobbis (1990) berpendapat kejayaan sesuatu program tidak akan diperoleh jika pengajaran berbentuk teori sahaja diaplikasikan dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Menurut mereka gabungan pengajaran berbentuk teori dan praktikal perlu dilaksanakan. Pendeknya, kaedah pengajaran seperti demonstrasi,

main peranan, aktiviti yang memerlukan pelajar terlibat secara aktif diperlukan jika ingin menjadikan proses pengajaran dan pembelajaran berjalan lancar.

Banyak kajian menunjukkan strategi pemusatan pelajar merupakan strategi pengajaran yang terbaik (Shaw,1992; McDowell,1993). Melalui strategi ini pelajar berjaya memperoleh pengalaman mengenai perkara-perkara yang dipelajari. Kaedah pengajaran yang dicadangkan mereka untuk digunapakai dalam proses pengajaran Program Keusahawanan Remaja adalah strategi pemusatan pelajar. Menurut Suhaida *et al.* (2001) strategi pemusatan pelajar menggalakkan pelajar melibatkan diri secara aktif dalam aktiviti pembelajaran dan bukan sebagai penerima maklumat sahaja.

Oleh kerana terdapat pelbagai jenis kaedah pengajaran, kesemua kaedah telah dikumpul dan dikelas dalam Fasa-Fasa tertentu mengikut susunan kaedah pengajaran dan pembelajaran Kolb atau lebih dikenali sebagai Model Kolb (Kolb, 1976). Model Kolb seperti dalam Jadual 1 terbahagi kepada 4 Fasa. Fasa 1, berfokus kepada penguasaan ilmu pengetahuan dan pelajar diharapkan dapat mempelajari sesuatu teori dan berupaya menerangkan teori tersebut semula apabila diminta. Fasa 2, menekankan kepada keupayaan pelajar menghargai teori serta berupaya menyesuaikan teori mengikut keadaan. Manakala dalam Fasa 3 dan 4, pelajar menjadi peserta yang aktif dengan keupayaan mereka yang berfokuskan kepada perubahan kemahiran dan sikap serta dalam pemahaman. Dalam Fasa ini, pelajar diandai boleh mengaplikasikan setiap teori yang telah dipelajari apabila berhadapan dengan keadaan sebenar semasa menjalani praktikal.

Jadual 1 Kaedah pengajaran dan pembelajaran mengikut Kolb (Model Kolb)

<p>III Aplikasi Aktif (<i>Active Applied</i>) Perubahan dalam kemahiran dan sikap Main peranan Simulasi pentadbiran Aktiviti yang berstruktur Diari Kerja lapangan Projek Lawatan</p>	<p>II Aplikasi Reflektif (<i>Reflective Applied</i>) Perubahan dalam penghargaan Tayangan filem Dialog Perbincangan terhad Kajian kes Pengajaran berasaskan penyelesaian masalah Pengajaran terancang</p>
<p>IV Teori Aktif (<i>Active theory</i>) Perubahan dalam pemahaman Pembelajaran secara berkumpulan Perbincangan secara berdebat Makmal Analisis/Penilaian/Pengukuran Tutoran</p>	<p>I Teori Reflektif (<i>Reflective Theory</i>) Perubahan ilmu pengetahuan Kuliah Pembacaan Edaran Peperiksaan konten</p>

Sumber: Ulrich, T.A dan Cole, G.S.; 1987: m.s. 36

Pada amnya, Fasa pertama dan Fasa kedua, pelajar cuma bertindak sebagai pemerhati dan kurang terlibat secara aktif. Manakala Fasa ketiga dan keempat, pelajar bertindak sebagai pelaksana sesuatu aktiviti (*doer*). Menurut Kolb (1984), Fasa yang paling sesuai untuk pengajaran dan pembelajaran keusahawanan ialah Fasa 3 dan 4. Hal yang demikian terjadi kerana kaedah pengajaran dan pembelajaran yang terdapat dalam Fasa 3 dan 4 merupakan kaedah pengajaran yang memerlukan pelajar berdepan secara langsung dengan sesuatu perkara atau sesuatu masalah. Kesan daripada penggunaan kaedah pengajaran Fasa 3 dan 4, pelajar akan dapat memahami sesuatu perkara dengan lebih jelas setelah mereka mendapat pendedahan melalui pelaksanaan aktiviti-aktiviti yang dijalani. Hasilnya, pengalaman dan pengetahuan pelajar mengenai sesuatu perkara menjadi lebih baik dan jelas.

2.0 TUJUAN KAJIAN

Kajian ini bertujuan untuk meninjau persepsi pelajar Program Keusahawanan Remaja mengenai penggunaan kaedah pengajaran dengan berpandukan kepada kaedah pengajaran dan pembelajaran Kolb (1976). Secara khusus, pelajar diminta memberi maklum balas mengenai kaedah pengajaran yang kerap digunakan penceramah dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Disamping itu, persepsi pelajar terhadap kesesuaian penggunaan setiap kaedah pengajaran dalam proses pengajaran juga diminta. Ia bertujuan untuk melihat sama ada berlaku percanggahan atau tidak antara kaedah pengajaran yang kerap digunakan dengan yang sesuai digunakan oleh penceramah program.

3.0 PERSOALAN KAJIAN

Kajian ini dijalankan untuk menjawab persoalan kajian berikut:

- (i) Apakah kaedah pengajaran yang kerap digunakan oleh penceramah Program Usahawan Muda dan Program Tunas Bistari?
- (ii) Adakah kaedah pengajaran yang digunakan oleh penceramah Program Usahawan Muda dan Program Tunas Bistari sesuai mengikut persepsi pelajar?

4.0 METODOLOGI KAJIAN

Bahagian ini menerangkan bagaimana kajian ini telah dilaksanakan.

4.1 Instrumen Kajian

Soal selidik digunakan sebagai instrumen untuk mendapatkan maklumat mengenai kekerapan serta kesesuaian penggunaan kaedah pengajaran oleh penceramah dalam proses pengajaran dan pembelajaran Program Keusahawanan Remaja. Oleh kerana

terdapat pelbagai bentuk kaedah pengajaran dan pembelajaran, maka dalam kajian ini kesemua kaedah pengajaran dan pembelajaran telah disusun dan dibahagikan kepada empat mengikut susunan Model Kolb (1976) seperti dalam Jadual 1.

Untuk mendapatkan persepsi pelajar mengenai kekerapan dan kesesuaian kaedah pengajaran dan pembelajaran yang digunakan oleh penceramah program sama ada Program Usahawan Muda atau Program Tunas Bistari, skala Likert lima poin telah digunakan. Skala Likert lima poin untuk mengukur kekerapan penggunaan kaedah pengajaran ialah: 1 = Tidak Kerap, 2 = Jarang, 3 = Sekali Sekala, 4 = Kerap dan 5 = Sangat Kerap. Sementara bagi mengukur kesesuaian penggunaan kaedah pengajaran pula ialah: 1 = Sangat Tidak Sesuai, 2 = Tidak Sesuai, 3 = Kurang Sesuai, 4 = Sesuai dan 5 = Sangat Sesuai.

Seterusnya, bagi melihat kesahan dan kebolehpercayaan soal selidik, kajian rintis telah dilaksanakan kepada 50 orang ahli Program Keusahawanan Remaja. Pemilihan sampel bagi kajian rintis dibuat secara rawak sistematik kerana cara ini dapat mengurangkan *bias* (Noriah, 1994). Data-data yang diperolehi dari kajian rintis diproses melalui kaedah analisis korelasi koefisien. Hasilnya, dapatan menunjukkan kesemua item soal selidik mempunyai kesahan yang tinggi apabila analisis korelasi item dengan jumlah skor kaedah pengajaran ialah antara 0.26 hingga 0.54 iaitu melebihi 0.25 (Nunnally, 1978). Indeks kebolehpercayaan yang diukur dengan menggunakan Cronbach Alpha (r) juga tinggi iaitu 0.90.

4.2 Sampel Kajian

Populasi kajian ialah pelajar-pelajar yang menjadi Ahli Lembaga Pengarah Program Usahawan Muda dan Program Tunas Bistari di mana bilangannya ialah 2,050 orang bagi Ahli Lembaga Pengarah Program Usahawan Muda dan 150 orang bagi Ahli Lembaga Pengarah Program Tunas Bistari. Oleh kerana jumlah populasi yang ramai dan bertaburan, proses pemilihan sampel melalui dua peringkat. Peringkat pertama, negeri-negeri atau daerah-daerah dikelompokkan mengikut zon seperti zon utara, zon barat, zon tengah, zon selatan dan zon timur. Peringkat kedua pula ialah peringkat memilih negeri atau daerah dalam setiap zon bagi mewakili zon tersebut.

Hasil daripada proses pemilihan secara berperingkat ini, seramai 489 pelajar Program Keusahawanan Remaja iaitu terdiri daripada 339 pelajar Program Usahawan Muda telah dipilih sebagai sampel. Manakala, bagi Program Tunas Bistari kesemua ahli lembaga pengarahnya seramai 150 orang telah diambil sebagai sampel. Keputusan ini dibuat berdasarkan jumlahnya yang kecil. Namun, daripada 489 soal selidik yang dihantar hanya 425 sahaja yang telah memulangkan soal selidik yang lengkap. Soal selidik yang tidak lengkap tidak diambilkira dalam kajian.

5.0 DAPATAN KAJIAN

Dapatan kajian dibincangkan berasaskan persoalan kajian:

5.1 Apakah kaedah pengajaran dan pembelajaran yang kerap digunakan oleh penceramah Program Usahawan Muda dan Program Tunas Bistari mengikut persepsi pelajar?

Persoalan kajian ini ingin melihat kekerapan setiap kaedah pengajaran dan pembelajaran yang digunakan oleh penceramah semasa mengendalikan kursus program. Oleh kerana terdapat pelbagai kaedah pengajaran, kesemua kaedah pengajaran dan pembelajaran telah dihimpun dan dikelaskan mengikut susunan Model Kolb (rujuk Jadual 1). Penerangan mengenai kekerapan penggunaan kaedah pengajaran mengikut Fasa dilaksanakan terlebih dahulu sebelum mengulas setiap kaedah pengajaran yang terdapat dalam Fasa satu persatu dengan lebih terperinci.

Berdasarkan Jadual 2, dapatan menunjukkan bahawa penceramah Program Usahawan Muda dan Program Tunas Bistari masih banyak menggunakan kaedah pengajaran dan pembelajaran yang berpusatkan kepada penceramah: pelajar cuma bertindak sebagai pemerhati dan bukan sebagai pelaksana. Kesimpulan ini dibuat hasil maklum balas pelajar Program Usahawan Muda dan Program Tunas Bistari yang menunjukkan bahawa peratus penggunaan kaedah pengajaran mengikut Model Kolb banyak terdapat di bahagian KK (Jarang + Kurang Kerap) bagi Fasa-Fasa berkaitan dengan pelajar bertindak sebagai pelaksana. Contohnya, Jadual 2 menunjukkan Fasa I mempunyai peratusan yang tinggi dari segi kekerapan penggunaan kaedah pengajaran mengikut Model Kolb. Ini bermakna bahawa penceramah program masih banyak menggunakan kaedah berpusatkan kepada penceramah di mana pelajar bertindak sebagai pemerhati.

Analisis data dalam Jadual 2 hanya boleh menggambarkan dapatan secara keseluruhan berkenaan kekerapan penggunaan kaedah pengajaran dan pembelajaran

Jadual 2 Persepsi pelajar dalam peratus terhadap penggunaan setiap kaedah pengajaran dalam program mengikut Model Kolb

Fasa	PUM (n = 298)			PTB (n = 127)		
	TP	KK	SK	TP	KK	SK
Fasa 1	2.0	60.4	37.6	4.7	48.1	47.2
Fasa 2	4.3	76.3	20.8	2.4	77.6	20.0
Fasa 3	6.7	73.4	19.9	5.6	74.4	20.0
Fasa 4	4.4	71.1	24.5	1.6	78.0	20.4

Nota: TP = Tidak Pernah, KK = Jarang + Sekali sekala, SK = Kerap + Sangat Kerap

Fasa 1 (Teori Reflektif): kaedah kuliah, pembacaan, peperiksaan, edaran

Fasa 2 (Aplikasi Reflektif): kaedah perbincangan terhad, dialog, pengajaran terancang, kajian kes, tayangan filem, pengajaran berasaskan penyelesaian masalah

Fasa 3 (Aktif Aplikasi): main peranan, permainan/simulasi, diari/buku log, aktiviti berstruktur, lawatan, projek, kerja lapangan

Fasa 4 (Teori Aktif): analisa/penilaian/pengukuran, tutoran, pembelajaran secara berkumpulan, perbincangan secara berdebat

bagi setiap Fasa; dan tidak berupaya menerangkan secara jelas mengenai kaedah yang benar-benar kerap atau yang paling jarang digunakan oleh penceramah program sama ada Program Usahawan Muda atau Program Tunas Bistari. Oleh itu, untuk mengenal pasti kekerapan penggunaan setiap kaedah, penghuraian terhadap setiap Fasa dengan lebih terperinci perlu dilakukan.

Jadual 3 menunjukkan secara terperinci mengenai kekerapan penggunaan setiap kaedah pengajaran dalam Fasa I bagi kedua-dua program. Keputusan analisis menunjukkan kaedah kuliah mempunyai peratus kekerapan (K + SK) yang tertinggi berbanding dengan kaedah-kaedah pengajaran yang lain. Ini diikuti dengan kaedah pembacaan, kaedah edaran dan peperiksaan bagi Program Usahawan Muda. Sehubungan itu, urutan bagi kaedah yang kurang kerap digunakan penceramah Program Usahawan Muda ialah kaedah edaran, kaedah bacaan, kaedah peperiksaan dan kaedah kuliah. Menurut persepsi pelajar, kaedah peperiksaan merupakan kaedah Fasa 1 yang paling banyak tidak digunakan penceramah. Ini terbukti apabila 11.4% pelajar Program Usahawan Muda mengatakan kaedah ini tidak pernah digunakan langsung dalam proses pengajaran.

Jadual 3 Huraian kekerapan penggunaan kaedah pengajaran Fasa 1 dalam peratus

Kaedah	PUM (n = 298)			PTB (n = 127)		
	TP	KK	SK	TP	KK	SK
Kuliah	2.3	28.9	68.8	3.2	22.8	74.0
Pembacaan	3.7	38.9	57.4	6.4	42.4	51.2
Peperiksaan	11.4	34.7	53.8	12.8	28.3	58.9
Edaran	5.4	40.6	54.0	0.8	37.9	61.3

Nota: TP = Tidak Pernah, KK = Jarang + Sekali Sekala, SK = Kerap + Sangat Kerap

Bagi pelajar Program Tunas Bistari, kaedah kedua yang kerap digunakan oleh penceramah Program Tunas Bistari dalam proses pengajaran dan pembelajaran ialah kaedah edaran, diikuti dengan kaedah peperiksaan dan kaedah bacaan. Sementara, kaedah yang kurang diminati oleh penceramah dalam penggunaan proses pengajaran dan pembelajaran mereka ialah kaedah yang berbentuk peperiksaan.

Kesimpulannya, kaedah kuliah merupakan kaedah pengajaran Fasa 1 yang paling kerap digunakan oleh penceramah sama ada Program Usahawan Muda atau Program Tunas Bistari dalam proses pengajaran. Ini terbukti apabila maklum balas pelajar menunjukkan peratus kekerapan bagi kaedah ini adalah yang paling tinggi. Manakala, kaedah berbentuk peperiksaan merupakan kaedah yang paling banyak tidak digunakan oleh penceramah berbanding dengan kaedah lain.

Jadual 4 menghuraikan dalam peratus kekerapan penggunaan kaedah pengajaran dan pembelajaran yang terdapat dalam Fasa 2. Keputusan analisis Jadual 4

Jadual 4 Huraian kekerapan penggunaan kaedah pengajaran Fasa 2 dalam peratus

Kaedah	PUM (n = 298)			PTB (n = 127)		
	TP	KK	SK	TP	KK	SK
Perbincangan terhad	0.3	24.9	74.8	0.8	31.2	68.0
Dialog	14.0	60.8	25.2	12.8	58.4	28.8
Pengajaran terancang	7.4	39.1	53.5	2.4	44.0	53.6
Kajian kes	7.0	45.8	47.2	7.3	42.3	50.4
Tayangan filem	24.8	55.0	20.2	21.0	52.5	26.5
Pengajaran berasaskan penyelesaian masalah	11.4	39.1	49.5	8.1	34.7	57.2

Nota: TP = Tidak Pernah, KK = Jarang + Sekali Sekala, SK = Kerap + Sangat Kerap

menunjukkan bahawa antara enam kaedah pengajaran yang terdapat dalam Fasa 2, kaedah yang paling tinggi peratus kekerapan penggunaannya (SK) di kalangan penceramah ialah kaedah perbincangan terhad bagi kedua-dua program. Ini diikuti dengan kaedah pengajaran berasaskan penyelesaian masalah, kajian kes, dialog dan tayangan filem. Dengan kata lain, kaedah yang paling kurang penggunaannya di kalangan penceramah Program Usahawan Muda ialah kaedah yang melibatkan tayangan filem.

Bagi Program Tunas Bistari pula, kaedah kedua dalam Fasa 2 yang kerap digunakan di kalangan penceramah mereka ialah kaedah berbentuk pengajaran berasaskan penyelesaian masalah, diikuti dengan pengajaran terancang, kajian kes, dialog dan tayangan filem. Kenyataan ini juga membawa maksud yang sama, iaitu kaedah paling popular Fasa 2 bagi penceramah Program Tunas Bistari ialah kaedah perbincangan, manakala kaedah yang paling kurang penggunaannya di antara enam kaedah tersebut adalah kaedah tayangan filem.

Sebagai rumusannya, kaedah Fasa 2 yang mempunyai peratus kekerapan penggunaan yang tinggi di kalangan penceramah Program Usahawan Muda dan Program Tunas Bistari ialah kaedah perbincangan, manakala kaedah yang paling rendah penggunaannya pula ialah kaedah tayangan filem.

Jadual 5 memperlihatkan kekerapan penggunaan kaedah pengajaran dan pembelajaran Fasa 3 oleh penceramah program. Analisis data menunjukkan kaedah yang kerap atau yang sangat kerap digunakan oleh penceramah Program Usahawan Muda mengikut persepsi pelajar ialah kaedah projek, diikuti kaedah berbentuk aktiviti berstruktur, main peranan, kerja lapangan, diari/buku log, permainan/simulasi dan yang terakhir sekali ialah kaedah berbentuk lawatan. Kaedah yang kurang popular atau mungkin tidak pernah digunakan penceramah mengikut persepsi pelajar ialah kaedah berbentuk lawatan. 52.7% pelajar Program Usahawan Muda berpendapat kaedah ini jarang (KK) digunakan, manakala 18.1% pula berpendapat kaedah ini

Jadual 5 Huraian kekerapan penggunaan kaedah pengajaran Fasa 3 dalam peratus

Kaedah	PUM (n=298)			PTB (n=127)		
	TP	KK	SK	TP	KK	SK
Main peranan	10.8	40.4	48.8	4.1	45.1	50.8
Simulasi	13.0	50.9	36.1	11.3	45.2	43.5
Diari/buku log	9.7	38.1	36.2	7.3	33.0	59.7
Aktiviti berstruktur	4.4	40.6	55.0	4.9	35.3	59.8
Lawatan	18.1	52.7	29.2	14.6	57.7	27.7
Projek	3.7	32.6	63.7	4.9	39.0	56.2
Kerja lapangan	10.1	47.6	42.3	4.9	51.2	43.9

Nota: TP = Tidak Pernah, KK = Jarang + Sekali Sekala, SK = Kerap + Sangat Kerap

langsung tidak pernah digunakan oleh penceramah. Bagi penceramah Program Tunas Bistari, Jadual 5 menunjukkan kaedah yang mempunyai peratus kekerapan penggunaan yang tinggi di kalangan penceramah ialah kaedah aktiviti berstruktur, diikuti kaedah diari/buku log, projek, main peranan, kerja lapangan, simulasi dan yang terakhir sekali adalah lawatan.

Kesimpulannya, analisis menunjukkan bahawa kaedah pengajaran dalam Fasa 3 yang kerap digunakan oleh penceramah Program Tunas Bistari ialah kaedah aktiviti berstruktur dan kaedah projek bagi Program Usahawan Muda. Manakala, kaedah pengajaran Fasa 3 yang rendah peratus kekerapan penggunaannya mengikut persepsi kedua-dua pelajar program ialah kaedah berbentuk lawatan.

Jadual 6 menerangkan secara terperinci mengenai kekerapan penggunaan kaedah pengajaran yang terdapat dalam Fasa 4. Kaedah pengajaran Fasa 4 yang kerap digunakan oleh penceramah program dalam pengajaran mengikut persepsi pelajar ialah kaedah pembelajaran cara kumpulan bagi kedua-dua program. Ini diikuti dengan kaedah berbentuk tutoran, kaedah analisa/penilaian/ pengukuran, kaedah makmal dan kaedah yang terakhir sekali ialah perbincangan secara berdebat.

Jadual 6 Huraian kekerapan penggunaan kaedah pengajaran Fasa 4 dalam peratus

Kaedah	PUM (n = 298)			PTB (n = 127)		
	TP	KK	SK	TP	KK	SK
Perbincangan secara berdebat	11.4	56.1	32.5	10.4	59.2	30.4
Analisa/pengukuran/penilaian	7.6	47.7	44.7	3.3	53.3	43.4
Tutoran	6.4	41.6	52.0	1.7	43.9	54.4
Pembelajaran cara kumpulan	1.7	26.8	71.5	1.5	27.2	70.8
Makmal	27.9	36.3	35.8	24.4	38.2	37.4

Nota: TP = Tidak Pernah, KK = Jarang + Sekali Sekala, SK = Kerap + Sangat Kerap

Huraian keputusan Jadual 6 membawa maksud bahawa kaedah pengajaran dalam Fasa 4 yang paling tinggi peratus kekerapan penggunaannya ialah kaedah pembelajaran secara berkumpulan. Sementara, kaedah pengajaran Fasa 4 yang mempunyai peratus kekerapan penggunaan yang paling rendah mengikut persepsi pelajar dari kedua-dua program ialah kaedah perbincangan secara berdebat.

Sebagai rumusan terhadap kesemua Fasa mengenai kaedah pengajaran yang kerap digunakan oleh penceramah Program Usahawan Muda mengikut persepsi pelajar Program Usahawan Muda ialah kaedah perbincangan terhad di Fasa 2, diikuti dengan pembelajaran secara berkumpulan di Fasa 4, kaedah kuliah di Fasa 1 dan kaedah projek di Fasa 3. Sementara, urutan kekerapan penggunaan kaedah pengajaran oleh penceramah Program Tunas Bistari mengikut persepsi pelajar Program Tunas Bistari pula ialah kaedah kuliah di Fasa 1, diikuti dengan kaedah pembelajaran secara berkumpulan di Fasa 4, perbincangan terhad Fasa 2 dan kaedah berbentuk aktiviti berstruktur di Fasa 3.

5.2 Adakah kaedah pengajaran yang digunakan oleh penceramah Program Usahawan Muda dan Program Tunas Bistari sesuai mengikut persepsi pelajar?

Sebelum menjawab persoalan kajian ini secara langsung, penjelasan mengenai kesesuaian secara keseluruhan terhadap penggunaan kaedah pengajaran Kolb akan dilakukan terlebih dahulu. Ia bertujuan untuk melihat nilai kesesuaian secara umum setiap Fasa (Model Kolb) mengikut persepsi pelajar Program Usahawan Muda dan Program Tunas Bistari. Dalam usaha mendapatkan nilai ini, nilai skala Likert bagi setiap kaedah pengajaran dalam setiap Fasa digabungkan untuk mendapatkan nilai min bagi mewakili Fasa-Fasa. Dengan cara ini kesesuaian setiap Fasa secara umum dapat dikenal pasti. Setelah min nilai kesesuaian bagi setiap Fasa diperolehi maka barulah nilai kesesuaian bagi setiap kaedah pengajaran dalam setiap Fasa dilihat. Proses ini bertujuan untuk mengenal pasti kaedah-kaedah (bagi setiap Fasa) yang mempunyai nilai kesesuaian yang paling tinggi mengikut persepsi pelajar program.

Berpandukan kepada Jadual 7, dapatan menunjukkan min nilai kesesuaian Fasa 1 yang merangkumi kaedah kuliah/syarah, pembacaan, peperiksaan dan edaran bagi Program Usahawan Muda ialah 3.92 dengan sisihan piawai 0.58; min nilai kesesuaian Fasa 2 pula (merangkumi kaedah perbincangan terhad, dialog, pengajaran terancang, kajian kes, tayangan filem dan pengajaran berasaskan penyelesaian masalah) ialah 4.07 dan sisihan piawai 0.59; min nilai kesesuaian Fasa 3 (merangkumi main peranan, simulasi, diari/buku log, aktiviti berstruktur, lawatan, projek dan kerja lapangan) ialah 4.06 dan sisihan piawai 0.59, dan min nilai kesesuaian Fasa 4 (merangkumi kaedah pengajaran berbentuk analisis/penilaian/pengukuran, tutoran, pembelajaran secara berkumpulan dan perbincangan secara berdebat) pula ialah 4.03 dengan sisihan piawai 0.59.

Seterusnya, min nilai kesesuaian Fasa 1 mengikut persepsi pelajar Program Tunas Bistari ialah 3.92 (s.p = 0.62), min nilai kesesuaian Fasa 2 ialah 3.98 (s.p = 0.67), min nilai kesesuaian Fasa 3 ialah 3.95 (s.p = 0.76) dan min nilai kesesuaian Fasa 4 ialah 3.89 dengan sisihan piawai 0.76. Bagaimanapun, secara keseluruhannya min nilai kesesuaian kedua-dua program untuk Fasa 1 ialah 3.92 (s.p = 0.59), min nilai kesesuaian Fasa 2 ialah 4.04 (s.p = 0.62), min nilai kesesuaian Fasa 3 ialah 4.02 (s.p = 0.65) dan min nilai kesesuaian Fasa 4 ialah 3.99 (s.p = 0.65).

Kesimpulannya, Jadual 7 menunjukkan Fasa 2 mempunyai min nilai kesesuaian yang paling tinggi bagi kedua-dua program, diikuti Fasa 3, Fasa 4 dan akhir sekali ialah Fasa 1. Ini bererti kaedah pengajaran yang terdapat dalam Fasa 2 Model Kolb merupakan kaedah pengajaran yang paling sesuai digunakan dalam proses pengajaran dan pembelajaran mengikut persepsi pelajar Program Usahawan Muda dan pelajar Program Tunas Bistari. Manakala, kaedah pengajaran yang terdapat dalam Fasa 1 pula merupakan kaedah yang mempunyai nilai kesesuaian paling rendah.

Jadual 7 Min nilai kesesuaian setiap Fasa mengikut Model Kolb

Fasa	PUM (n = 295)		PTB (n = 125)		Nilai keseluruhan	
	min	s.p	min	s.p	min	s.p
Fasa 1	3.92	0.58	3.92	0.62	3.92	0.59
Fasa 2	4.07	0.59	3.98	0.67	4.04	0.62
Fasa 3	4.06	0.59	3.95	0.76	4.02	0.65
Fasa 4	4.03	0.59	3.89	0.76	3.99	0.65

Nota: Fasa 1 (Teori Reflektif): kaedah kuliah/syarahan, pembacaan, peperiksaan, edaran
 Fasa 2 (Aplikasi Reflektif): kaedah perbincangan terhad, dialog, pengajaran terancang, kajian kes, tayangan filem, pengajaran berasaskan penyelesaian masalah
 Fasa 3 (Aktif Aplikasi): main peranan, permainan/simulasi, diari/buku log, aktiviti berstruktur, lawatan, projek, kerja lapangan
 Fasa 4 (Teori Aktif): analisis/penilaian/pengukuran, tutoran, pembelajaran secara berkumpulan, perbincangan secara berdebat

Seterusnya, untuk mengenal pasti kesesuaian kaedah pengajaran dan pembelajaran setiap Fasa Kolb, kajian secara terperinci dilakukan. Penggunaan peratus digunakan untuk mengukur tahap kesesuaian kaedah pengajaran dalam setiap Fasa secara terperinci mengikut persepsi pelajar Program Usahawan Muda dan Program Tunas Bistari. Contohnya, hasil keputusan bagi Program Tunas Bistari menunjukkan kaedah yang mempunyai peratus nilai kesesuaian yang tertinggi (SS) dalam Fasa 1 mengikut persepsi pelajar ialah kaedah edaran, diikuti dengan kaedah peperiksaan. Bagaimanapun, kaedah kuliah yang mempunyai peratus kekerapan penggunaan yang paling tinggi dikalangan penceramah menduduki tempat keempat dari segi peratus nilai kesesuaiannya mengikut persepsi pelajar. Ini bermakna walaupun kaedah kuliah kerap digunakan dalam proses pengajaran dan pembelajaran tetapi menurut pelajar

ia kurang sesuai. Sementara kaedah pengajaran yang mempunyai peratus nilai kesesuaian yang tinggi dalam Fasa 1 mengikut persepsi pelajar Program Usahawan Muda pula ialah kaedah berbentuk peperiksaan, diikuti dengan kaedah edaran, kaedah kuliah dan yang terakhir sekali ialah kaedah pembacaan (rujuk Jadual 8).

Jadual 8 Huraian nilai kesesuaian kaedah pengajaran Fasa 1 dalam peratus mengikut persepsi pelajar

Kaedah	PUM (n = 298)			PTB (n = 127)		
	TS	KS	SS	TS	KS	SS
Kuliah	5.1	23.7	71.2	8.0	23.2	68.8
Pembacaan	6.4	25.1	68.5	9.6	20.8	69.6
Peperiksaan	9.5	12.2	78.2	10.5	8.1	81.4
Edaran	5.5	18.3	76.2	4.0	11.3	84.7

Nota: TS = Sangat Tidak Sesuai + Tidak Sesuai, KS = Kurang Sesuai, SS = Sesuai +Sangat Sesuai

Analisis data bagi setiap kaedah pengajaran Fasa 2 dalam Jadual 9 pula menunjukkan kaedah yang mempunyai peratus nilai kesesuaian tertinggi (SS) mengikut persepsi pelajar ialah kaedah perbincangan terhad bagi kedua-dua program. Ini diikuti dengan peratus kaedah pengajaran berasaskan penyelesaian masalah, pengajaran terancang, kajian kes, dialog dan yang terakhir sekali ialah tayangan filem bagi Program Usahawan Muda. Sebaliknya bagi Program Tunas Bistari pula, urutan peratus nilai kesesuaiannya selepas kaedah perbincangan ialah pengajaran terancang, dialog, pengajaran berasaskan penyelesaian masalah, kajian kes dan tayangan filem. Kesimpulannya,

Jadual 9 Huraian nilai kesesuaian kaedah pengajaran Fasa 2 dalam peratus mengikut persepsi pelajar

Kaedah	PUM (n = 298)			PTB (n = 127)		
	TS	KS	SS	TS	KS	SS
Perbincangan terhad	5.1	6.1	88.8	6.4	11.2	82.4
Dialog	6.8	15.3	77.9	9.6	9.7	80.7
Pengajaran Terancang	5.1	13.2	81.7	7.3	10.5	82.2
Kajian Kes	7.5	12.5	80.0	4.8	19.2	76.0
Tayangan Filem	17.1	18.8	64.1	14.6	16.1	69.3
Pengajaran Berasaskan Penyelesaian Masalah	4.8	11.9	83.3	4.8	15.3	79.9

Nota: TS = Sangat Tidak Sesuai + Tidak Sesuai, KS = Kurang Sesuai, SS = Sesuai +Sangat Sesuai

kaedah pengajaran Fasa 2 yang mempunyai peratus nilai kesesuaian yang paling tinggi mengikut persepsi pelajar ialah kaedah perbincangan terhad.

Seterusnya, urutan peratus nilai kesesuaian setiap kaedah pengajaran dalam Fasa 3 boleh dirujuk pada Jadual 10. Seperti yang dipamerkan, kaedah pengajaran Fasa 3 yang mempunyai peratus kesesuaian yang tinggi mengikut persepsi pelajar Program Usahawan Muda ialah kaedah projek. Ini disusuli dengan kaedah aktiviti berstruktur, lawatan, kerja lapangan, diari/buku log dan simulasi. Sementara, data Program Tunas Bistari pula menunjukkan kaedah yang mempunyai peratus kesesuaian yang paling tinggi dalam Fasa 3 ialah kaedah projek, diikuti dengan kaedah aktiviti berstruktur, lawatan, kerja lapangan, diari/buku log dan simulasi. Namun, masih terdapat segelintir pelajar yang berpendapat bahawa kaedah pengajaran berbentuk simulasi tidak sesuai (Program Usahawan Muda = 9.8%, Program Tunas Bistari = 8.8%).

Jadual 10 Huraian nilai kesesuaian kaedah pengajaran Fasa 3 dalam peratus mengikut persepsi pelajar

Kaedah	PUM (n = 298)			PTB (n = 127)		
	TS	KS	SS	TS	KS	SS
Main Peranan	6.1	17.3	76.6	6.4	20.2	73.4
Simulasi	9.8	20.7	69.5	8.8	20.2	71.0
Diari/Buku Log	8.2	17.3	74.5	11.3	16.9	71.8
Aktiviti Berstruktur	3.7	9.9	86.4	5.0	12.3	82.7
Lawatan	6.8	11.2	82.0	6.5	13.0	80.5
Projek	3.4	6.5	90.1	3.2	9.8	87.0
Kerja Lapangan	6.2	16.3	77.5	5.7	24.4	69.9

Nota: TS = Sangat Tidak Sesuai + Tidak Sesuai, KS = Kurang Sesuai, SS = Sesuai + Sangat Sesuai

Jadual 11 menunjukkan analisis peratus nilai kesesuaian setiap kaedah pengajaran yang terdapat dalam Fasa 4 Model Kolb mengikut persepsi pelajar Program Usahawan Muda dan pelajar Program Tunas Bistari. Ringkasnya, data menunjukkan terdapat persamaan persepsi antara pelajar Program Usahawan Muda dan pelajar Program Tunas Bistari mengenai peratus nilai kesesuaian kaedah pengajaran yang terdapat dalam Fasa 4 Model Kolb. Ini jelas apabila pelajar kedua-dua program meletakkan kaedah pembelajaran secara berkumpulan sebagai kaedah yang mempunyai peratus nilai kesesuaian yang paling tinggi. Ia disusuli dengan kaedah tutoran dan seterusnya kaedah analisa, kaedah makmal dan kaedah perbincangan secara berdebat. Malah, persepsi pelajar daripada kedua-dua program mengenai peratus nilai kesesuaian kaedah pengajaran sama ada paling sesuai atau paling tidak sesuai adalah sama.

Kesimpulannya, kajian ini menunjukkan kaedah pengajaran dalam Fasa 2 Model Kolb mempunyai peratus nilai kesesuaian yang tinggi mengikut persepsi pelajar. Malah,

Jadual 11 Huraian nilai kesesuaian kaedah pengajaran Fasa 4 dalam peratus mengikut persepsi pelajar

Kaedah	PUM (n=298)			PTB (n=127)		
	TS	KS	SS	TS	KS	SS
Perbincangan cara berdebat	10.5	21.7	67.8	11.2	23.2	65.6
Analisis/penilaian/pengukuran	2.7	20.4	76.9	6.5	20.5	73.0
Tutoran	4.1	12.9	83.0	3.2	16.3	80.5
Makmal	16.0	15.6	68.4	16.4	13.1	70.5
Pembelajaran cara berkumpulan	2.4	6.8	90.8	3.3	5.7	91.0

Nota: TS = Sangat Tidak Sesuai + Tidak Sesuai, KS = Kurang Sesuai, SS = Sesuai + Sangat Sesuai

analisis secara terperinci setiap kaedah pengajaran dan pembelajaran Fasa 2 menunjukkan kaedah berbentuk perbincangan terhad mempunyai peratus kesesuaian yang paling tinggi; diikuti kaedah pengajaran berasaskan penyelesaian masalah serta pengajaran terancang. Fasa kedua yang mempunyai min nilai kesesuaian yang tertinggi ialah Fasa 3 dengan kaedah projek sebagai kaedah pengajaran yang mempunyai peratus kesesuaian yang tinggi mengikut persepsi pelajar Program Usahawan Muda dan pelajar Program Tunas Bistari. Seterusnya, Fasa 4 mempunyai min nilai kesesuaian yang ketiga tinggi dengan kaedah pembelajaran secara berkumpulan merupakan kaedah pengajaran yang mempunyai peratus kesesuaian yang tertinggi mengikut persepsi pelajar. Manakala, Fasa 1 dengan kaedah kuliahnya merupakan Fasa yang terakhir dari segi urutan nilai kesesuaian. Ini bermakna kaedah kuliah merupakan kaedah yang mempunyai min nilai kesesuaian yang terendah mengikut persepsi pelajar Program Usahawan Muda dan pelajar Program Tunas Bistari.

6.0 KESIMPULAN

Kolb (1976, 1984) menegaskan bahawa kaedah pengajaran dan pembelajaran yang sesuai digunakan dalam proses pengajaran dan pembelajaran bagi sesuatu program yang menekankan kepada kemahiran seperti Program Keusahawanan Remaja ialah kaedah pengajaran yang berpusatkan kepada pelajar. Dalam hal ini, Kolb mengesyorkan penggunaan kaedah pengajaran dan pembelajaran yang terdapat dalam Fasa 3 dan Fasa 4 Model Kolb. Kedua-dua Fasa ini merupakan Fasa yang menekankan penglibatan pelajar secara aktif dalam proses pengajaran dan pembelajaran (pelajar bertindak sebagai pelaksana). Namun, apa yang didapati dalam kajian ini ialah kaedah pengajaran yang kerap digunakan oleh penceramah dalam proses pengajaran dan pembelajaran ialah kaedah yang berpusatkan kepada penceramah iaitu Fasa 1 dan Fasa 2 Model Kolb di mana pelajar bertindak sebagai pemerhati. Sementara, kaedah pengajaran dalam Fasa 3 dan Fasa 4 masih lagi rendah peratus kekerapan penggunaannya.

Bagaimanapun terdapat sedikit perbezaan antara dapatan kajian dengan pernyataan Kolb (1976). Hal yang demikian terjadi apabila pelajar daripada kedua-dua program berpendapat bahawa Fasa 2 merupakan Fasa yang mempunyai min nilai kesesuaian yang paling tinggi dan kemudian diikuti dengan min nilai kesesuaian Fasa 3, Fasa 4 dan Fasa 2. Ini berbeza dengan Kolb yang mencadangkan Fasa 3 dan Fasa 4. Namun begitu, jika diteliti secara halus kaedah pengajaran Fasa 2 hampir mirip kepada kaedah pengajaran Fasa 3.

Sebagai kesimpulan, kajian ini berpendapat bahawa kaedah pengajaran yang digalakkan penggunaannya dalam proses pengajaran dan pembelajaran ialah kaedah pengajaran yang melibatkan pelajar secara aktif. Dalam hal ini, kaedah pengajaran Fasa 3 dan Fasa 4 dicadangkan diperbanyakkan penggunaannya dalam proses pengajaran dan pembelajaran dalam program keusahawanan remaja disamping kaedah pengajaran Fasa 2 yang dikatakan sesuai mengikut persepsi pelajar.

RUJUKAN

- Al-Dobbous, J. 1990. *An Evaluation of Training Programmes for Teacher of English in Kuwait with Special Reference to Intermediate School*. Disertasi Ph.D. University of Wales, Cardiff.
- Cochran, W. G. 1977. *Sampling Technique*. New York: John Wiley and Sons.
- Cohen, L & L. Manion. 1994. *Research Methods in Education*. 4ed. New York: Routledge.
- Fink, A. & J. Kasecoff. 1985. *How to Conduct Survey. A Step by Step Guide*. London: SAGE Publication.
- Foxon, M. 1990. Using Simulations to Enhance Technical Training. *Journal of European Industrial Training*. 14 (4):23-67.
- Kerjcie, R. V. & D. W. Morgan. 1970. Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30:607-610.
- Kolb, D. A. 1976. *Management and the Learning Process*. California Management Review. (spring): 21-31.
- Kolb, D. A. 1984. *Experiential Learning*. Englewood Cliff, New Jersey: Prentice Hall.
- McDowell, L. 1993. Enterprise Education and Part-time Students. *Assesment & Evaluation in Higher Education*. 18 (3): 187-204
- Nunnally, J. C. 1978. *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.
- Norasmah Hj. Othman. 2001. Tinjauan Kaedah Pengajaran Program Keusahawanan Remaja mengikut persepsi peserta. *Prosiding Technology and Vocational Technical Education*. Fakulti Pendidikan: Universiti Kebangsaan Malaysia. 1(2): 388-399.
- Norasmah Hj Othman. 2002. *Keberkesanan Program Keusahawanan Remaja di Sekolah Menengah*. Tesis PhD. Fakulti Pengajian Pendidikan, Universiti Putra Malaysia.
- Noriah Mohd Ishak. 1994. *Pola Pemilihan Respon Menangani ketegangan dan hubungan dengan Punca di kalangan guru-guru*. Disertasi sarjana pendidikan. Fakulti pendidikan: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Oppenheim, A. N. 1966. *Questionnaire Design and Attitude Measurement*. London: Heinemann.
- Reaves, C. C. 1992. *Qualitative Research for the Behavioral Science*. New York: John Wiley & Son, Inc.
- Reece, I. & S. Walker. 1997. *Teaching Training and Learning: A Practical Guide* (3rd ed). London: Business Education Publisher.
- Shaw, M. 1992. Assessing Student Enterprise Capabilities. *Evaluation Practice in the Enterprise for Higher Education Initiative*. University of Bristol: 3-5.
- Suhaida Abd. Kadir, Zaidatul Akmaliah Lope Pihie, Noran Fauziah Yaakub, Habibah Elias & Rohani Ahmad Tarmizi. 2001. Kesan Pembelajaran Koperatif Terhadap atribusi Kegagalan di Dalam Pendidikan. *Prosiding Technology and Vocational Technical Education*. Fakulti Pendidikan: Universiti Kebangsaan Malaysia. 1(1): 143-151.

- Tamby Subahan Mohd Meerah. 1996. *Strategi Pengajaran untuk meningkatkan prestasi Sains dan Matematik. Seminar Kebangsaan Pendidikan Sains dan Matematik*. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia
- Ulrich, T. A. & G. S. Cole. 1987. Toward More effective Training of Future Entrepreneurs. *Journal of Small Business Management*. (October): 32-39